

Kedves Barátaim!

Szabó Lőrinc költői és műfordítói életműve a magyar líra klasszikus nagyságrendű teljesítménye, a létezés egészében való személyes és nemzeti jelenlét átgondolásának poétikai alkalma. A költő *Tao te king* című versének szavaival: „igaz egész csak ellentéteiddel együtt lehetsz”. Verseinek sokak által dicsért formai erőssége: ennek a sokféleségnek az összefogása a kompozícióban. Sokat emlegetett merész szabálytalanságai: a változtathatatlannak látszó rend szabályain ütött sebek; az üdvözülésért kiáltó szenvedés ziháló jajdulásai. Mintha századunk világirodalmának olyan nagy lírikustársai vitakoznának ezekben a költői szólamokban, mint Gottfried Benn és T. S. Eliot, akiket ő maga is fordított. Verseinek többféle olvasata érvényes lehet, mégis, azt hiszem, ezeknek az egyszerre való megjelenítése adhatja a Szabó Lőrinc-i költészet világirodalmilag is érvényes jelentőségét.

Életműve a korát leginkább reprezentáló klasszikusok közé emeli. Azt a századot faggatja, ahol a kimondott szó a megfogalmazásba fogás pillanatától máris önmaga ellentétéként is megjelent; amelyben a tettek oly sokszor éltek ellenkezésben az erkölccsel; és az ember végső menedéke, a magány is újabb kiszolgáltatottság színhelyévé lényegült át: „Magányod barlangját kard kutatja át” – amint *Politika* című versében fogalmazza a költő. Jelenünkre is érvényesen. Költőként és magánemberként keresztül áll, mint évszázadának emberisége és nemzetének létezése. A keresésben is, a szenvedésben is.

„Úgy látszik, hogy »poésie pure« felfogásomat ma, jobb és bal, legalábbis ami ebből az én személyemet illeti, értené és méltányolná. Hat héten belül három költői díjat is kaptam a legkülönbözőbb oldalokról, egy-, három- és nyolcezer pengőt. Anélkül hogy a kisujjamat is megmozdítottam volna.” – írja a háború viharában az ellenállás rejtett módját hozzá hasonlóan kockáztató német barátjának Szabó Lőrinc.

Életében, de a halálát követő időben is az újabb és újabb generációk a maguk különböző horizontjáról olvasva és újraolvasva győződnek meg örökségének értékéről.

Németh László imígyen jellemezte: „Szellemben szép szintézisbe hozta a lelkében szunnyadó Kelet emlékkincsét s a kísérletezés, elemzés, az élmény megragadásának nyugati módszerét”. És fűzzem hozzá biztatását, aki a költő halála után két levelében is hangsúlyozta szellemi hagyatékának értékeremtő, nemzetfenntartó erejét: „Látom, hogy Szabó Lőrincel foglalkozol. Ő is egyike azoknak, akiket szép csendesen ki akarnak iktatni a köz-émlékezetből. Nehéz, de szép feladat e könnyelmű feledés s bűnös feledtetés ellen dolgozni.” (1966), majd: „Örülök annak is, hogy Szabó L.-könyved halad ... hiszem, hogy a társadalmilag hálátlan téma ebben az esetben is nagy szellemi s mesterségbeli gazdagodással fog járni: hisz a kritikus pályája a tehetsége mellett elsősorban a szegődésétől függ – hogy mire teszi fel magát” (1967).

Cs. Szabó László pedig az emigrációban, 1983-ban, az amszterdami Mikes Kelemen Kör számára fogalmazva és a Párizsban megjelenő Irodalmi Újságban véleményét nyilvánosan ki is mondva – úgymond: a nyugati világ főhajtásaként a hazai kimagasló teljesítmények előtt – éppen a Szabó Lőrinc-kutatásnak ítélte a kör emlékplakettjét. Akkoriban a plakettet és adománylevelét a határon átcsempészve lehetett csak ebbe a hazába juttatni.

Majd a rendszerváltoztatás idején egy – akkor politikai szerepet is vállalt – filozófus, Tamás Gáspár Miklós szintén a Szabó Lőrinc műveit pontosan publikáló kutatást jellemezve hangsúlyozta, hogyan változtatta meg a Szabó Lőrinc-filológia az irodalomtörténetet. Az ezt követő negyedszázad azóta bizonyította – legyen tanú rá felemelő ünnepségünk színhelye, a Magyar Tudományos Akadémia! – hogy az irodalomtudomány megújulása éppen a Szabó Lőrinc-életmű kanonizálásával fonódik egybe. Újabb tudósnemzedékek -- tanítványaink – nőnek fel öröksége feldolgozásán, a Szabó Lőrinc által megteremtett csoda példaként való felmutatásával.

Prof. Dr. Kabdebó Lóránt
az ME Szabó Lőrinc Kutatóhelyének vezetője